

Прогноз розвитку вищої освіти у Польщі до 2030 року – результати реалізації проекту KRASP-FRP у каденції 2020-2024

проф. Єжи Возницький

Голова Комісії стратегічних проблем вищої освіти KRASP у каденції 2020-2024

Лідер Проекту Прогноз, Лідер Проекту MNiSW-PW

Варшава, 4 грудня 2024 р.

1. Вступ
2. Загальна характеристика системи вищої освіти у Польщі
3. Проєкти каденцій FRP-KRASP
4. Прогноз розвитку вищої освіти у Польщі у ключових сферах до 2030 року
5. Підсумки

Президент KRASP призначила Президента
FRP Уповноваженим з питань співпраці
зі Спілкою ректорів України в каденції
2024-2028 рр.

KRASP Konferencja Rektorów
Akademickich Szkół Polskich

Warszawa, 1 października 2024 r.

Szanowny Pan
Profesor Jerzy Woźnicki

POWOŁANIE

Działając w ramach działalności statutowej KRASP, na podstawie Statutu KRASP par. 16 pkt 2, 3 i 5, z dniem 1 października 2024 r. powołuję Pana Profesora na stanowisko Pełnomocnika KRASP ds. współpracy ze Związkiem Rektorów Uczelni Ukrainy w kadencji 2024-2028.

Signed by /
Podpisano przez:

Bogumiła Anna
Kaniewska

Date / Data:
2024-10-03 08:14

prof. dr hab. Bogumiła Kaniewska
Przewodnicząca KRASP

Biuro KRASP

Uniwersytet Warszawski
ul. Krakowskie Przedmieście 26/28, 00-927 Warszawa
tel.: 22 55 20 352
biuro@krasp.org.pl | www.krasp.org.pl

Przewodnicząca KRASP

prof. dr hab. Bogumiła Kaniewska
Rektor Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (UAM)
president@krasp.org.pl

- Проект MNiSW-PW «Польсько-українська співпраця представницьких організацій ректорів для вдосконалення діяльності закладів вищої освіти»
- Проект реалізується Варшавською політехнікою у співпраці з польськими (KRASP, PRF) та українськими (Спілка ректорів України) партнерами за фінансової підтримки Міністерства науки і вищої освіти.
- Наказом ректора проект було доручено Факультету адміністрації та соціальних наук Варшавської політехніки, який отримує кадрову та змістовну підтримку від Фундації
- Лідером польсько-українського проекту став президент Фундації, професор WAI NS PW, менеджер проекту - Мажена Гембара, виконавчий директор Фундації, координатор проекту - Ірина Дегтярьова, PhD, науковий співробітник Фундації, SGH.

- Генеза співпраці: 2013 – 2017 рр.
- Тристороння угода KRASP-FRP-ZRUU з 2017 р.
- Додаток 1 до Угоди та I Цикл Проєкту MNiSW-PW: 2018-2021
- Додаток 2 до Угоди та II Цикл Проєкту MEiN-PW: 2022-2024
- Додаток 3 до Угоди та III Цикл MNiSW- PW: 2025-2027

9 липня 2024 року під час XXIX Польсько-української школи FRP для ректорів та проректорів очільники KRASP-FRP-Спілки (Аркадіуш Менжик, Єжи Возницький, Станіслав Ніколаєнко) підписали Додаток № 3 до Угоди разом з визначенням пріоритетів спільної діяльності на наступні 3 роки: 2025-2027.

**Polsko-ukraińska współpraca
instytucji przedstawicielskich
reprezentujących rektorów,
na rzecz doskonalenia
działania uczelni**

**RAPORT Z II CYKLU REALIZACJI
PROJEKTU 2022-2024**

redakcja naukowa
Jerzy Woźnicki, Iryna Degtyarova

**Польсько-українська
співпраця представницьких
організацій ректорів для
вдосконалення діяльності
закладів вищої освіти**

**ЗВІТ З ЦИКЛУ 2 РЕАЛІЗАЦІЇ
ПРОЄКТУ 2022-2024 РР**

наукова редакція
Єжи Возницький, Ірина Дегтярьова

2. Загальна характеристика системи вищої освіти у Польщі

Характеристика системи (актуальний стан)

348 ЗВО: 103 державні академічні, 27 недержавних академічних; 181 недержавний професійний; 32 державні професійні; 5 релігійних; 2 федерації (RADon, 2024)

1245,2 тис. студентів (58,5% жінки). З державних ЗВО – 64,3% загальної кількості студентів, студенти з інвалідністю 1,8% [дані GUS, 10.2023 – у 2024]

понад 102 тис. іноземців (більше 8% загальної кількості студентів), у т.ч. бл. 48 тис. з України (45,6% загальної кількості студентів-іноземців) [ОПІ, 2023; уже в 2024 - 107 130 (Україна 46,2 тис.; 43,1%)]

Кількість аспірантів - 20,6 тис. (половина жінки), у т.ч. у докторських школах 17,4 тис. (8,7 тис. жінок.)

Кількість академічних працівників - 94,7 тис. (у т.ч. 46,1 тис. жінок), 9,4 тис. зі званням професора .

Показник SSR 1: 12. Найбільш популярні спеціальності: бізнес та адміністрування, медицина, суспільні науки.

Середня вартість підготовки одного студента 30 623,8 zł (зросла на 14,3%)

Загальні кошти - 35784,3 млн zł (у т.ч. 31735,3 млн zł у державних ЗВО) – зроли на 16,6%

- **Позиція польської науки** - згідно з рейтингом на базі даних SCOPUS, Польща посідає **20 місце** за кількістю всіх публікацій, індексованих в базі даних SCOPUS у 2023 році* (2014 р. - 18 місце)
- **Індекс інновацій Європейської Комісії: 27-е місце в ЄС (Emerging Innovator) у 2023 році**, привабливість наукової системи нижче середнього показника по ЄС - слабкими сторонами є низька участь іноземних докторантів та спільні наукові публікації!
- **Глобальний інноваційний індекс: 40-е місце у 2024 році; 38-е місце у 2020 році***.**
- **Шанхайський рейтинг: 2024 рік - 8 університетів у топ-1000; 2014 рік - 2******
- **TNE: 2014 - 2 у топ-500 // 2020 - 14 університетів, 4 у топ-1000 // 2024 - 4 у топ-1000 *******
- **Висновок: Вища освіта потребує нової динаміки розвитку**

Джерела:

*<https://www.scimagojr.com/countryrank.php?year=2022>

**https://research-and-innovation.ec.europa.eu/statistics/performance-indicators/european-innovation-scoreboard_en#eis-interactive-tool

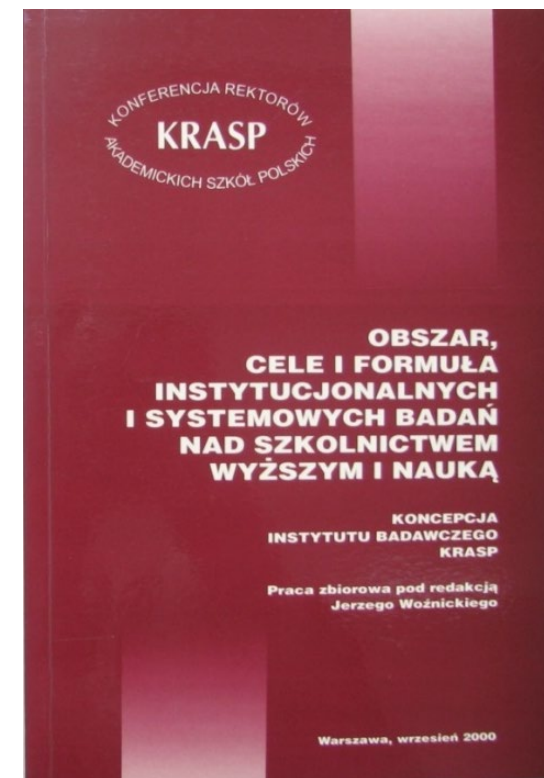
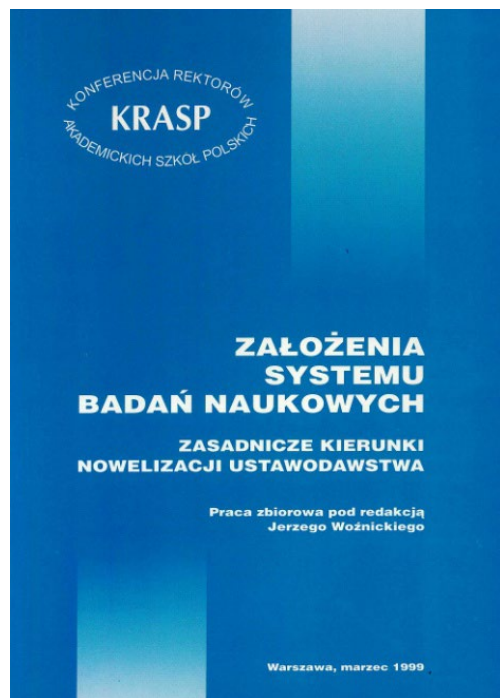
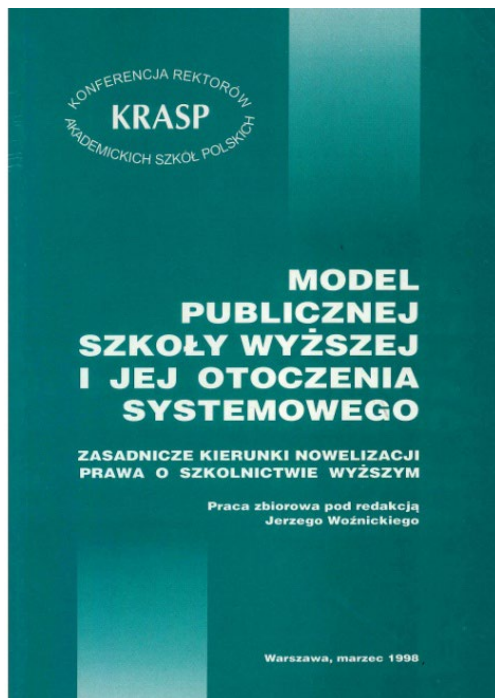
*** <https://www.wipo.int/gii-ranking/en/poland>

****<https://www.shanghairanking.com/rankings/arwu/2024>

***** https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings/2024/world-ranking#!/length/25/locations/POL/sort_by/rank/sort_order/asc/cols/stats

3. Projekty kadencji FRP-KRASP

З моменту укладення Угоди про стратегічне партнерство між KRASP та FRP у 2006 році, Фондація реалізує дослідно-аналітичні роботи для KRASP у рамках так званого проєкту каденції в обсязі та результатами, визначеними Пленарною асамблеєю, використовуючи виділені для цього кошти, надані індивідуально зацікавленими університетами на початку терміну дії проєкту.

TREŚĆ:
Poz.:

USTAWY:

1365 — z dnia 27 lipca 2005 r. — Prawo o szkolnictwie wyższym	9965
1366 — z dnia 28 lipca 2005 r. o zmianie ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz o zmianie niektórych innych ustaw	10029

1365

USTAWA

z dnia 27 lipca 2005 r.

Prawo o szkolnictwie wyższym

DZIAŁ I

System szkolnictwa wyższego

Rozdział 1

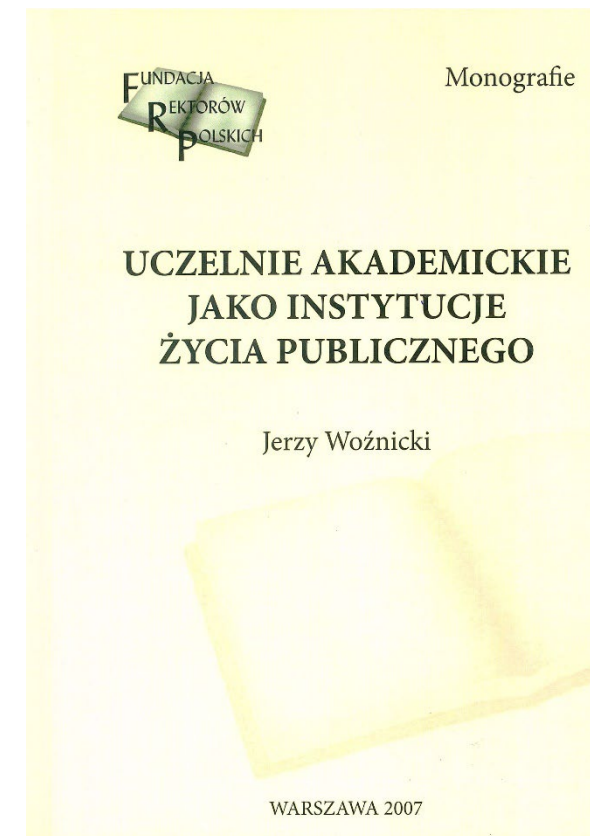
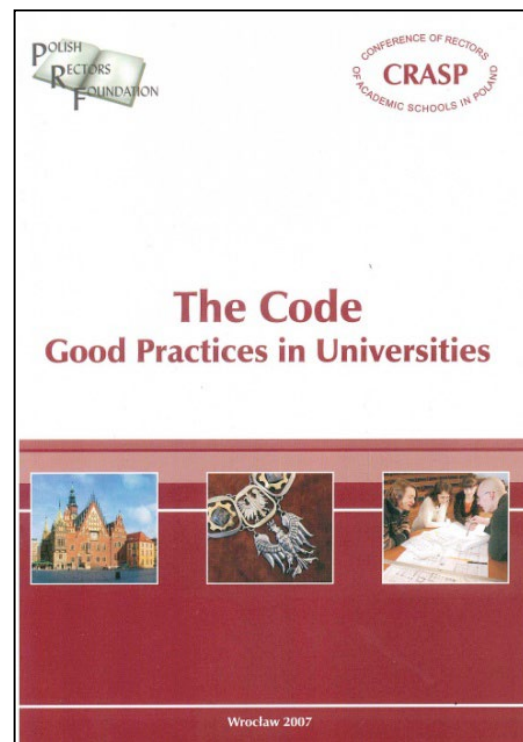
Przepisy ogólne

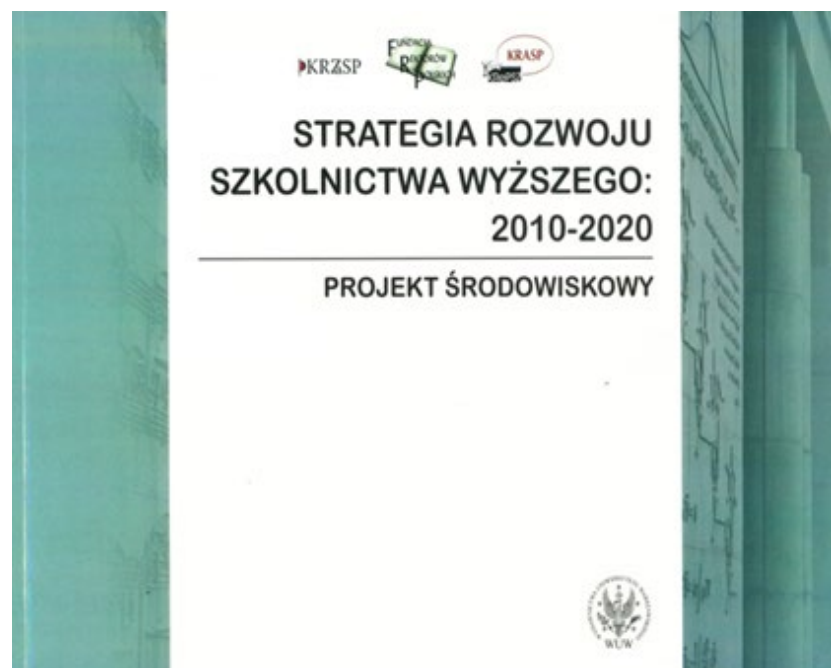
Art. 1. 1. Ustawę stosuje się do publicznych i niepublicznych szkół wyższych.
2. Ustawy nie stosuje się do szkół wyższych i wyższych seminariów duchownych prowadzonych przez kościoły i związki wyznaniowe, z wyjątkiem Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, chyba że ustawa lub umowa między rządem a władzami kościołów lub związków wyznaniowych stanowi inaczej.

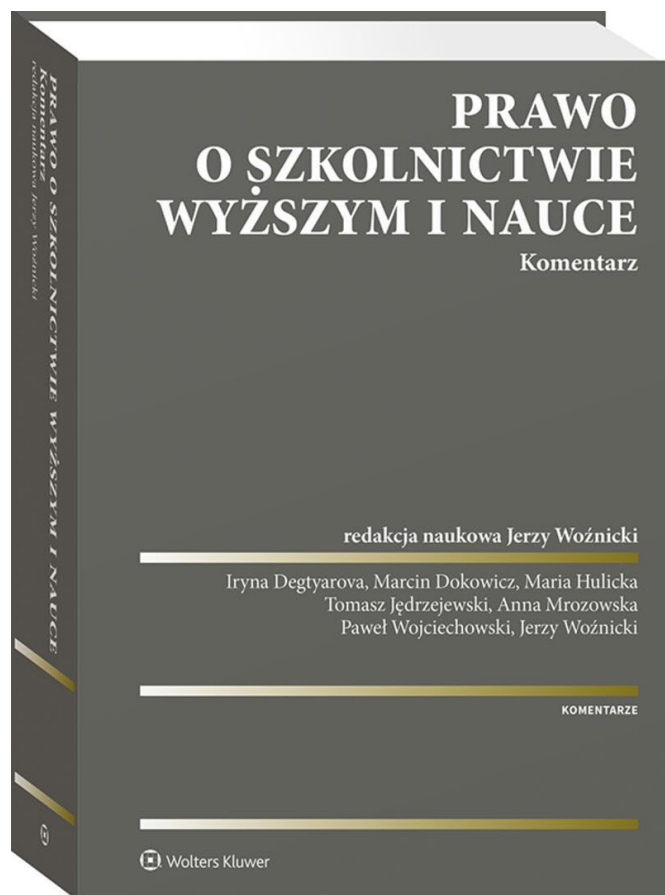
Art. 2. 1. Użyte w ustawie określenia oznaczają:

- 1) uczelnia — szkołę prowadzącą studia wyższe, utworzoną w sposób określony w ustawie;
- 2) uczelnia publiczna — uczelnię utworzoną przez państwo reprezentowane przez właściwy organ władzy lub administracji publicznej;
- 3) uczelnia niepubliczna — uczelnię utworzoną przez osobę fizyczną albo osobę prawną niebędącą państwową ani samorządową osobą prawną;

- 4) założyciel uczelni niepublicznej — osobę, o której mowa w pkt 3, która utworzyła uczelnię;
- 5) studia wyższe — studia prowadzone przez uczelnię posiadającą uprawnienia do ich prowadzenia, kończące się uzyskaniem odpowiedniego tytułu zawodowego;
- 6) tytuł zawodowy — tytuł licencjata, inżyniera, magistra lub tytuł równorzędny;
- 7) studia pierwszego stopnia — studia licencjackie lub inżynierskie, umożliwiające uzyskanie wiedzy i umiejętności w określonym zakresie kształcenia, przygotowujące do pracy w określonym zawodzie, kończące się uzyskaniem tytułu licencjata albo inżyniera;
- 8) studia drugiego stopnia — studia magisterskie, umożliwiające uzyskanie specjalistycznej wiedzy w określonym zakresie kształcenia, jak również przygotowujące do twórczej pracy w określonym zawodzie, kończące się uzyskaniem tytułu magistra albo tytułu równorzędnego;
- 9) jednolite studia magisterskie — studia magisterskie, na które przyjmowani są kandydaci posiadający świadectwo dojrzałości, umożliwiające uzyskanie specjalistycznej wiedzy w określonym zakresie kształcenia, jak również przygotowujące do

Публікаційні досягнення 8. каденції 2020-2024

Dodatek nr 2

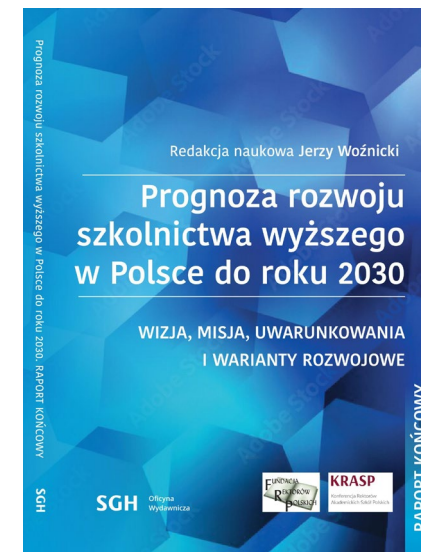
Dobre praktyki w działaniach rady uczelni?

1. PODSTAWY PRAWNE I ZASADY DZIAŁANIA RADY UCZELNI

Rada uczelni działa w zakresie przyznanych kompetencji wyłącznie na podstawie obowiązujących przepisów prawa.

Przedmiot uchwalonego przez radę uczelni regulaminu dotyczy spraw porządkowo-organizacyjnych. Nie może on wkraczać w materię statutową zgodnie z ustawą regulującą zasady i tryb funkcjonowania rady uczelni. Ale jeżeli statut ograniczy się do regulowania zasad a jedynie w części do trybu funkcjonowania rady, to zgodnie ze swym, także ustawowym uprawnieniem do określania w regulaminie trybu swego funkcjonowania, rada dokonuje tego w części, w której nie uczynił tego statut.

Jeżeli inne akty obowiązujące w uczelni publicznej nie regulują tych zagadnień, regulamin działania rady uczelni powinien określić w szczególności:

4. Prognoz розвитку вищої освіти у Польщі у ключових сферах до 2030 року

Головною темою у каденції KRASP 2020-2024 рр., згідно з рішенням Пленарної асамблеї KRASP від 20.11.2020 р., було визначено **Прогноз розвитку вищої освіти в Польщі до 2030 р.**, що реалізовувалася у два етапи. У рамках проекту PROGNOZA було підготовлено дві книжкові публікації у формі наукових монографій:

- Середньостроковий звіт з 2022 р. під назвою. **«Тенденції, моделі та перспективи розвитку вищої освіти в Польщі: 2021-2025 рр. з прогнозом до 2030 р.** Прогноз з урахуванням інформації, отриманої до 31 січня 2022 р.». https://www.frp.org.pl/images/publikacje/publication/krasp_2022.pdf
- Підсумковий звіт, виданий у 2024 році під назвою. **«Прогноз розвитку вищої освіти в Польщі до 2030 року. Бачення, місія, детермінанти та варіанти розвитку»**, представлений ректорам під час Пленарної асамблеї в червні в SGH.

[https://frp.org.pl/images/53-IV-2024 Raport Prognoza rozwoju Woznicki.pdf](https://frp.org.pl/images/53-IV-2024_Raport_Prognoza_rozwoju_Woznicki.pdf)

Реалізатори – перелік експертів, що брали участь у релазіації Проєкту

Індивідуальні особи :

- Члени KSPSW (ZR і ZK);
- Співавтори Середньострокового звіту, члени Експертної групи KRASP
- Учасники панельної дискусії в SGH.

Інституції :

- Національна рада науки та вищої освіти (Rada Główna Nauki i Szkolnictwa Wyższego);
- Комітет прогнозування Польської академії наук;
- Польський Академічно-Економічний Форум
- Інститут розвитку вищої освіти
- Польська освітня спілка
- PCG Academia;

Експерти FRP:

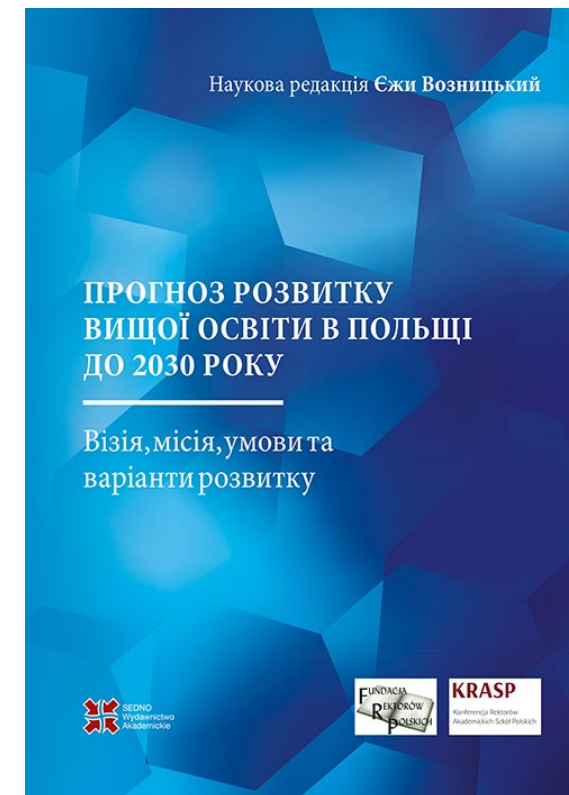
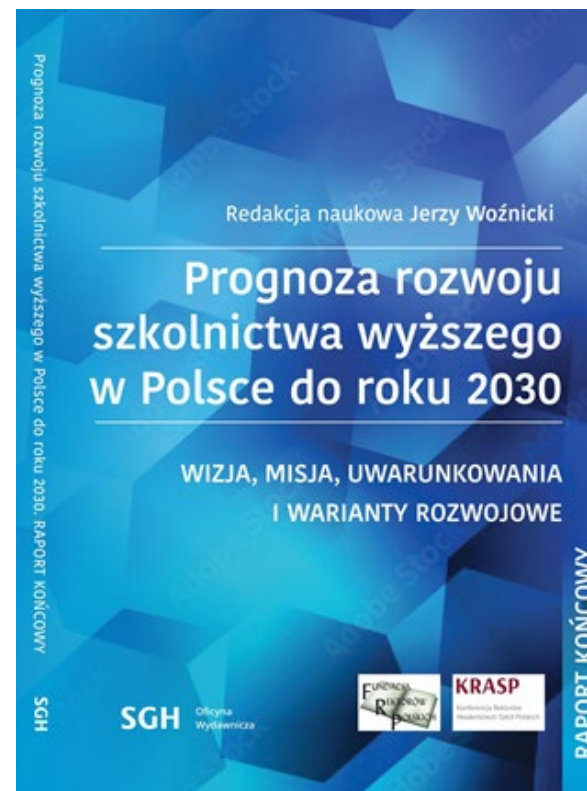
- Члени Правління FRP;
- Фахівці FRP

Разом понад 100 осіб у 2020-2024

I	План робіт та методологія	Детальні метододогічні вказівки для реалізаторів праць та експертів	Вступний звіт	XII 21
II	Часткові тематичні експертизи	Довідковий матеріал	Середньостроковий звіт /опублікований /	VI 22
III	Наскрізнi дослідження агрегованого характеру	Наскрізнi матеріали	Синтетичний звіт з executive summary	III 23

IV	Думки інституційних патнерів	Партнерські експертизи	Консультаційний звіт	IV 23
V	Реультати панельних дискусій	Матеріали варіативні	Панельний звіт	VII 23
VI	Думки членів KSPSW KRASP	Внутрішні матеріали	Внутрішній звіт	XI 23
VII	Прогноз з елементами візії та місії	Тези з варіантами та сценаріями	Фінальний звіт /опублікований/	V 24

- Oryginalna publikacja w języku polskim – maj 2024 – przekazany Rektorom na posiedzeniu Zgromadzenia Plenarnego KRASP 2 czerwca 2024 r.
- Skrócona wersja w języku ukraińskim – listopad 2024 – przekazany Rektorom ukraińskim
- Obie wersje są na stronie w dostępie otwartym
- Treści:
 - Koncepcja prac w ramach Projektu PROGNOZA: 2020-2024 oraz ich najważniejsze rezultaty.
 - Opracowane raporty tematyczne, stanowiące podstawę opracowania Raportu Końcowego
 - Misja uniwersytetu, elementy wizji, scenariusze rozwojowe szkolnictwa wyższego z perspektywy kadencji 2020-2024. Uwagi końcowe i rekomendacje

Вища освіта передбачає два основні взаємопов'язані **виклики державної політики**:

- **необхідність збільшення фінансування** вищої освіти і науки, що розглядається як найкраще вкладення державних коштів, та
- **прискорення розвитку наукових досліджень і сфери R&D**, що вимірюється високою якістю їх результатів, міжнародним визнанням і передачею наукових досягнень суспільству та економіці.
- Буде запроваджено **системний підхід для підвищення зацікавленості польських університетів та окремих дослідників в участі в європейських наукових проектах**.
- Передбачається, що польський закон визначить **системні правила участі ЗВО у альянсах європейських університетів, у тому числі в рамках цільового фінансування**.

- Метою уряду буде **сприяння інституційній консолідації різних суб'єктів** у різних формах, що має призвести до підвищення їхнього наукового та дидактичного рівня, а також до підвищення їхньої міжнародної конкурентоспроможності та видимості польських науковців у світовій науці
- Відбудеться **коригування внутрішньої організації ЗВО** у рамках оцінки прийнятих нормативних актів з використанням кращих системних рішень та практики функціонування кращих польських університетів.
- Буде посилено **роль представницьких інституцій вищої освіти і науки**, зокрема Конференції ректорів академічних шкіл Польщі (KRASP).

- Цілком ймовірно, що **традиційне уявлення про професію як про постійний набір завдань для виконання буде деконструйовано** і замінено **хмарою компетенцій**, які працівник тримає у своєму портфоліо і використовує вибірково для обраних завдань, включаючи перехідні/трансверсальні, «м'які» ключові компетенції разом із соціальними компетенціями.
- **Університет стане місцем корисного навчання** : освіта розвиватиметься, реагуватиме на соціальні, економічні та культурні зміни та йтиме в ногу з ними.
- **Відбудеться зміна пропорцій студентів - зменшення кількості студентів у віці 19-24 років на користь студентів старшого віку.** Студенти будуть більш схильні обирати факультети відповідно до цивілізаційних та соціальних тенденцій.
- В освіті зростатиме **тиск на постійну модифікацію цілей загальної та професійної освіти**, що призведе до **збагачення нинішнього набору компетенцій компетенціями майбутнього.**

Студенти більшою мірою, ніж раніше, **поєднують** навчання з **оплачуваною** роботою. Це зумовить **необхідність** кращої **адаптації** організації навчального процесу до **індивідуальних потреб студентів**.

Експерти прогнозують

- 1) підвищення гнучкості освітнього процесу та його індивідуалізацію;
- 2) розвиток освіти на рівні 5 польської рамки кваліфікацій
- 3) впровадження методів та інструментів, що дозволяють визнавати результати неформального та інформального навчання
- 4) розвиток пропозиції неформальної освіти (наприклад, курсів, тренінгів), що реалізуються ЗВО та науковими установами, і пов'язане з цим впровадження європейського підходу до визнання попереднього навчання (RPL)
- 5) збільшення використання цифрових технологій у навчальному процесі ЗВО

- **Інтернаціоналізація освіти:** збільшення кількості іноземних студентів, розвиток освітньої пропозиції іноземними мовами, розвиток освіти, що надається у партнерстві з іноземними суб'єктами, зокрема з європейськими університетами.
- **Розробка та відпрацювання критеріїв і процедур зовнішнього оцінювання якості освіти** за програмами, що завершуються видачею мікросертифікатів.
- **Підвищення попиту на аналітичну та дослідницьку діяльність** у сфері освіти на системному та університетському рівнях.
- **Підвищення якості освіти та компетентності педагогічних кадрів:** зростання ролі педагогічної науки
 - 1) Запровадження зовнішнього оцінювання післядипломної освіти, що готує вчителів, а також підготовка вчителів до викликів, пов'язаних з цифровою та екологічною трансформацією;
 - 2) підвищення компетентності академічного персоналу шляхом збільшення пропозиції навчання, спрямованого на академічних викладачів та менеджмент;
 - 3) підвищення престижу викладацьких досягнень; викладацькі досягнення повинні оцінюватися так само, як і академічні досягнення.

- Поважатиметься **різноманітність напрямків розвитку наукових досліджень** у всіх галузях і наукових дисциплінах, а також роль як фундаментальних досліджень, так і розробок (постулат визнання важливості так званих попередніх прикладних досліджень).
- Відбуватиметься подальше **посилення зв'язків** між науково-дослідницьким сектором та його **соціально-економічним середовищем**, а також зростання інтернаціоналізації польської науки.
- З точки зору оцінки якості наукової діяльності очікується **еволюційна модифікація та стабілізація правил**, а також врахування багатовимірності наукової роботи та місії університетів в оцінюванні (робота Коаліції з розвитку оцінювання наукових досліджень - CoARA).

Очікувані тенденції:

- **конкурсна модель фінансування** фундаментальних та експериментальних досліджень;
- **розширення фінансування заходів, що мають характер ініціатив передового досвіду** (включаючи IDUB). Концентрація фінансування (програма IDUB та інші, ініціативи з консолідації вищої освіти);
- **дії зі створення федерацій ЗВО** з метою досягнення очікуваної синергії та більшого використання дослідницького потенціалу;
- **професіоналізація дослідницьких послуг** та їх адаптація до потреб економічного середовища;
- **розширення участі в ініціативі «Європейські університети»;**
- **збереження субвенції як основної форми фінансування вищої освіти** - послаблення регуляцій (гнучкий облік коштів)
- **підтримка ІТ-інструментами фінансового менеджменту університетів.**

- **Обсяг фінансування в державному бюджеті на вищу освіту і науку визначатиме або більш оптимістичний, або більш песимістичний сценарій розвитку вищої освіти.**
- Оптимістичний сценарій: передбачає анонсоване збільшення рівня фінансування науки і вищої освіти до 1,7-2% ВВП.
- Песимістичний сценарій: стагнація бюджетного фінансування системи науки і вищої освіти по відношенню до ВВП на поточному рівні 1,1%.
- Відбуватиметься зростання рівня та обсягів частки європейських фондів у фінансуванні системи (КПО).
- **Фінансовий стан ЗВО також залежить від того, як вони управляють своїми фінансами**, в тому числі використовують так звані внутрішні джерела надходжень, від обсягу отриманих зовнішніх коштів, що визначається обсягом коштів, виділених у державному бюджеті на освіту і науку, та способу їх розподілу.
- ПРИМІТКА: постулат з Екологічної стратегії, розробленої Фондацією у 2009 році: це 4 x 1% ВВП

- У межах фундаментальної місії науки та місії університету зростатиме пошук істини, **важливість академічного етосу та високих етичних стандартів** у контексті свободи наукової та мистецької діяльності.
- **Інклюзивні та повноцінні академічні стандарти** як частина інституційної культури університету та ключовий внутрішній чинник спільноти стануть одним із пріоритетів кадрової політики та стратегії розвитку університету.
- Прогнозується, що конференції ректорів та інших представників академічної спільноти зберігатимуть свою **прихильність до автономії університетських традицій, цінностей та свободи.**
- Спостерігатиметься зростаюча **залежність перспектив розвитку вищої освіти і науки від масштабів і рівня інтеграції з міжнародним, у тому числі європейським, середовищем.**

- **Академічні цінності все більше будуть пов'язані з демократичними та європейськими цінностями, партнерством, участю та діалогом у законотворчості та реалізації державної політики.**
- **Роль університетів у формуванні спільної європейської свідомості та підтримці спільних європейських цінностей і способу життя буде вирішальною.**
- **Університети вживатимуть заходів на благо суспільства, зокрема з акцентом на сталий розвиток, розширюючи співпрацю з партнерами в суспільному житті для вирішення поточних проблем і подолання криз.**
- **У перспективі до 2030 року реалізація третьої місії та вплив університетів на суспільство будуть безпосередньо пов'язані з довірою до університету як інституції (у контексті ESG).**

5. ПІДСУМКИ

- **Все більшу роль відіграватимуть репутація та міжнародний авторитет у різних аспектах діяльності ЗВО, особливо у сфері науки та інновацій, а також ступінь інтернаціоналізації освіти та досліджень.**
- **Ключовим фактором, який буде актуальним, є політична ситуація, але можливості для розвитку з можливістю протидії можливим небажаним політичним умовам створюються завдяки автономії університетів.**
- **Загрози академічним цінностям і свободам є переважно зовнішніми по відношенню до ЗВО і полягають у зростанні скептицизму та недовіри до науки і науковців, а також у політизації вищої освіти і науки, що призведе до прямого чи опосередкованого обмеження автономії ЗВО та зменшення їхньої самостійності. З цим пов'язані проблеми з точки зору політики рівності та антидискримінації.**

ВИЩА ОСВІТА НЕ ПОТРЕБУЄ РЕВОЛЮЦІЇ АЛ ПОТРУБУЄ:

- збільшення бюджетних видатків;
- еволюції нормативних актів, а не новий Закон про вищу освіту і науку;
- перегляд правил оцінювання якості наукової діяльності;
- перегляд положень Закону в широкому сенсі, зокрема тих, що стосуються освітнього процесу, в результаті накопиченого досвіду імплементації положень;
- дотримання вимог культури законодавства: відновлення принципу участі та діалогу.

Дякую за увагу !

Українською мовою звіт доступний за посиланням

<https://www.ans.pw.edu.pl/Nauka/Projekty-naukowe/Projekt-MNiSW-PW/2024-11-15-Monografia-pod-redakcja-Prof.-Jerzego-Woznickiego>